

SynHør-bladet

27. årgang

Nr 3 - 2018

Stupetårnet i Hamar Sommerstevne 2018 Foto: Ingunn Kleppan

**Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
(LSHDB)**

Innhold

Styrets hjørne	3	Friluftsliv for alle, hele året	12
Ny og strengere personvernlov	4	Arendalsuka, august 2018,	
Bedir fikk Erling Stordahls ærespris	5	Døvblindhet og digitalisering,	
Charles Bonnet Syndrom	6	besvær eller berikelse?	14
Vikhov skole 60 års jubileum	7	De fant veien ut av det totale	
Reisen til smilets land - Thailand	8	mørket og gjorde det umulige	
2 karer på Lofotfiske i februar	10	mulig	15

Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde

Leder: Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

Nestleder: Kari Kristine Engan
Tlf: 72 88 94 01
E-post: ka-k-eng@online.no

Styremedlem: Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbih@online.no

Styremedlem: John Sandell
Tlf: 915 45 424
E-post: johnsandell44@gmail.com

Styremedlem: Hege Dahlen
Tlf: 970 01 093
E-post: hege.beathe.dahlen@gmail.com

1. varamedlem: Odd Paulsen

2. varamedlem: Sissel H. Markhus

Syn-Hør-bladet
Redaktør: Erik Olav Johansen
SMS. 402 34 454
E-post: erik@lshdb.no

ADRESSE:

LSHDB
Skippergata 33
0154 Oslo

E-post: kontor@lshdb.no
Internett: www.lshdb.no
Tlf: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

Daglig leder: Karin Andvig

Kontoret er åpent annenhver onsdag,
torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

Trykk: Rycon AS

Opplag: 330

Styrets hjørne

Hege Beathe Dahlen og Texas

**Hei alle medlemmer!
Så var det min tur til å skrive styrets
hjørne.**

Jeg har dessverre vært uheldig og brukket den høyre foten min. Men jeg kan likevel sitte ute i solen og nyte varmen i mai.

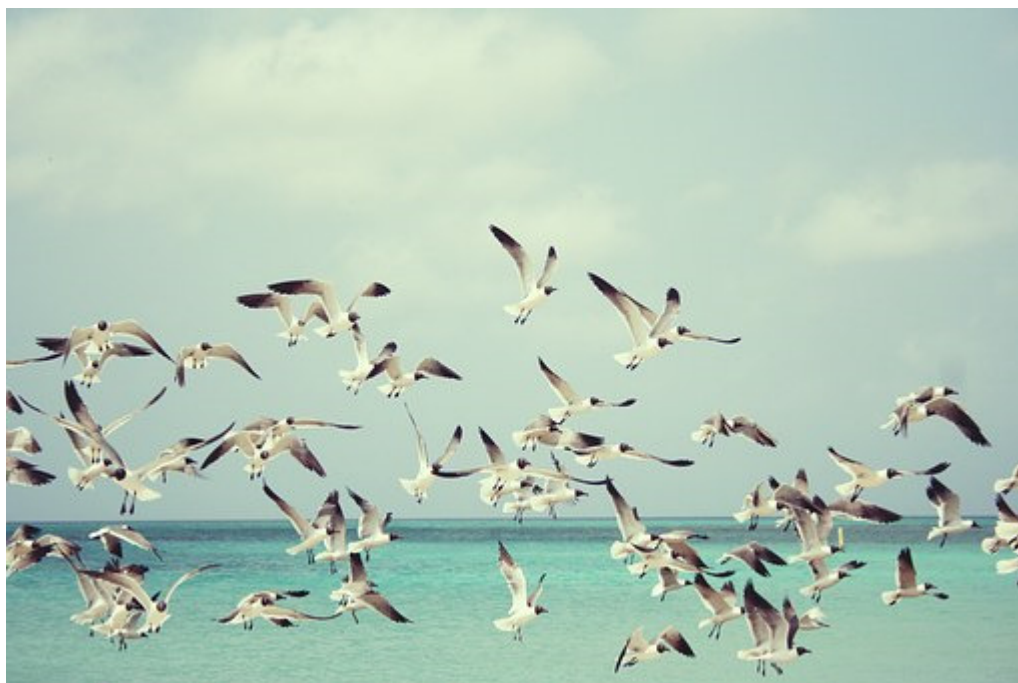
Det nærmer seg tiden for verdenskongressen for døvblinde i Alicante, Spania. Åshild representerer oss i kongressmøtet der nede. Lykke til Åshild :-)

Også nærmer det seg tiden for årets sommertreff som skal være på Scandic Hamar.

Det er mange av oss som skal dit og det blir veldig koselig å treffe alle dere som har mulighet til å være med til Hamar.

Jeg ønsker dere alle sammen en koselig og fin sommer.

Med vennlig hilsen styremedlem Hege Beathe Dahlen

Ny og strengere personvernlov

Den nye personvernloven som begynner i mai 2018 legger restriksjoner på personopplysninger i publikasjoner som legges ut.

Dersom vi ønsker å publisere runde år, fødsler og dødsfall må man innhente skriftlige tillatelser først. De kan sendes til redaktøren, erik@lshdb.no

Norges Døveforbund ved Bjørn A. Kristiansen har listet opp utdrag fra loven:

§ 2.Definisjoner

I denne loven forstås med:

1) personopplysning: opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson,

2) behandling av personopplysninger: enhver bruk av personopplysninger, som f.eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter,

3) personregister: registre, fortegnelser m.v. der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen,

4) behandlingsansvarlig: den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes,

5) databehandler: den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige,

6) registrert: den som en personopplysning kan knyttes til,

7) samtykke: en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at han eller hun godtar behandling av opplysninger om seg selv,

8) sensitive personopplysninger: opplysninger om

a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning,

b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling,

c) helseforhold,

d) seksuelle forhold,

e) medlemskap i fagforeninger.

MERK:

Den nye personvernloven som trer i kraft i mai er mye strengere enn den nåværende loven.

Hvis praksisen vår fortsetter etter at den nye loven er kommet vil NDF (Døves Tidsskrift) risikere å få store bøter. Det samme vil også skje for lokallagene.

For mer informasjon om den nye personvernloven;
<https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-skjema/nye-personvernregler/>

Bedir fikk Erling Stordahls ærespris

Kilde: Moss avis, 20.3.18

Tekst: Rune Holtze Jensen

Bedir Yiyit

■ Overskuddsmenneske med dårlig syn og store mål. Fikk denne helgen en optimal bekreftelse på egen innsats ■ Gift, ett barn ■ 45 år.

En skikkelig stor og minneverdig helg for Bedir Yiyit. For mannen som får til alt, i alle fall det han bestemmer seg for, har nå pådratt seg Erling Stordahls ærespris 2018. Den henger høyt.

Vi har snakket med Bedir før. Da så han veldig dårlig og hørte ikke så veldig godt.

– Hørselen er omtrent som før, men synet er blitt dårligere sier han, og det nesten i samme åndedrag som han forteller om aktiviteter utenom det vanlige. For, i likhet med tidligere år skal det løpes, det skal gås på ski og det skal sykles. Felles for alle aktiviteter er at det er fulle og hele maratondistanser og Wasalopplengder på skigåinga og Tour de France-etappeanstrengelser på syklinga. Ingen utfordringer er for liten eller for stor for Bedir. Merittlisten er imponerende lang.

Kanskje derfor ikke alt for mange hevet øyebrynene da han for en tid tilbake vant NM i spark i klassen for funksjonshemmede. Det gjorde han sammen med Rune Holtze-Jensen, den av Bedirs forlengede armer som har vært med på aller mest. Eller da han syklet Norge på langs, eller forsøkte å sykle Grenserittet på enmannssyssel.

Bedir flyttet fra Tyrkia til Norge for 17 år siden, og har selvfølgelig ikke

brydd seg om byråkratiets mange høye terskler. Han snakker utmerket norsk, jobber til daglig med slitne muskler og organiserer og bidrar med en rekke aktiviteter for at andre med alvorlige handikap skal få en like meningsfull dag som han selv.

Da han i helgen fikk legendariske Stordahls ærespris fortalte juryen om hvorfor det ble Bedir, og man påpekte hans unike evne og vilje til å mestre store utfordringer og nevnte en rekke manndomsprøver i inn- og utland. Det ble lagt vekt på jernmannens evne til å motivere og hans evne til å oppnå egne mål. Det ble også nevnt at han kom til landet med en annen språklig og kulturell bakgrunn.

– Har det slått deg at du kan være et forbilde for mange fler enn de du henvender deg til?

– Ja, det skal ikke utelukkes, sier han beskjedent.

– Hva skjer nå?– Først treningsleir på Mallorca, deretter Lillehammer-Oslo på sykkel og Oslo Marathon, sier han og ramser opp en rekke andre knallharde løp og ritt som skal gjennomføres før året kan klassifiseres som vellykket.

Og selvfølgelig ta nok et tak for alle dem som kan og vil, men trenger litt hjelp for å få det til.

– Er daglig leder og organisasjonskonsulent for Achilles International of Norway, en idrettsforening for folk med funksjonshemming som likevel vil drive idrett. Achilles har jeg drevet i fem år, avslutter han.

CHARLES BONNET SYNDROM

Hvordan er det å leve med å se ting som andre ikke ser? – et prosjekt om Charles Bonnet Syndrom

Line Hovland jobber som synspedagog ved Eikholt. Hun tar for tiden master i Synspedagogikk og synsrehabilitering ved Universitetet i Sørøst-Norge. I sitt masterprosjekt ønsker hun å sette søkelys på hvordan personer med nedsatt syn og hørsel opplever at Charles Bonnet Syndrom påvirker det sosiale livet og daglige aktiviteter.

Charles Bonnet Syndrom (CBS) er noe som alle med redusert syn kan oppleve å få. Legene er ikke helt enige om hvorfor man får CBS, men en måte å forstå fenomenet er som en fantomsmerter.

På samme måte som man kan oppleve å kjenne smerte i en amputert tå, så kan en oppleve å se ting klart og tydelig som ikke er der. Et tydelig tegn på at det er snakk om CBS er at mens man med redusert skarpsyn kanskje må tett på for å kunne tyde et ansiktsuttrykk, så ser man synene ved CBS helt klart.

CBS er altså noe som kan komme når en øyesykdom gjør at du ser dårlig.

Det en ser kalles hallusinasjoner. Det betyr at du ser ting som ikke er der i virkeligheten. Hallusinasjonene deles i to grupper; enkle og komplekse. De enkle hallusinasjonene kan oppleves som lys, mønstre eller farger, og med enkle former. Så mange som 40 – 60% av alle med nedsatt syn opplever disse former for synsopplevelser.

De komplekse hallusinasjonene er det

færre som opplever, ca 10% av alle med nedsatt syn opplever dette. De komplekse hallusinasjonene kan være veldig livaktige og for noen kanskje skremmende eller ubehagelige. Det kan være at man ser ansikter, personer, dyr eller ting, alene eller flere samtidig. Denne formen for hallusinasjoner blir ofte feiltolket som resultat av psykiatrisk sykdom. Men CBS er ikke et tegn på at du er psykisk syk, det er bare hjernen din som i mangel på synsintrykk setter i gang og lager egne syn.

De som får CBS kan oppleve disse synene sjelden eller ofte, og mange har CBS i 5 år eller mer.

Vi vet ikke så mye om hvordan det er å leve med CBS for personer med nedsatt syn og hørsel, hvordan det påvirker de sosiale sammenhenger man deltar i, eller de daglige gjøremål. Siden det er liten kunnskap om CBS både blant fagpersoner og hos de som får CBS ønsker Line Hovland at vi skal få mer kjennskap til fenomenet gjennom sitt masterprosjekt.

Hun inviterer personer som opplever CBS til å være med i en gruppe hvor man utveksler erfaringer med hverandre. Planen er at 6 til 8 personer deltar i gruppen og møtes to ganger, i begynnelsen av november og desember. Møtested er på Eikholt. Alle reiseutgifter vil dekkes.

Erfaringene fra intervjuene vil anonymiseres før det skrives en artikkel med bakgrunn i det som kommer frem. Hovedfokus vil være hvordan det er å leve med CBS når en har nedsatt syn og hørsel, hvordan dette påvirker samvær med venner og familie, og hvordan det påvirker de daglige

gjøremål.

Målet med prosjektet er å gjøre Charles Bonnet Syndrom mer kjent, og på den måten bidra til at personer med CBS blir møtt med god og riktig behandling og informasjon. I dag lever mange med CBS uten å dele dette med andre, og mange av de som forteller om sine CBS opplevelser til helsepersonell blir feilbehandlet og får mangelfull informasjon. Håpet er at prosjektet skal bidra til at

det blir mindre belastende å leve med CBS.

Line Hovland skal informere om Charles Bonnet Syndrom og masterprosjektet på LSHDB sitt sommertreff.

Kunne du tenke deg å delta i prosjektet kan du ta kontakt med Line Hovland på mail:
line.hovland@eikholt.no, eller ta kontakt med henne på sommertreffet.

VIKHOV SKOLE 60 ÅRSJUBILEUM

INVITASJON

Ja, da er vi kommet inn i 2018 og tiden er inne til å samles igjen!

Vi samles på Tiller Hotell Panorama den 21. – 23. september 2018 og feirer Vikhov skole 60 års jubileum.

I 1958 gikk DE første elevene på Gammel skolen. Etter at Nyskolen kom opp høsten 1968 ble internatene og ny skolen tatt i bruk. Nedleggelse ble et faktum og de siste elevene gikk ut for siste gang høsten/våren 1991/92.

Alle elever, lærere og all personale ønskes Hjertelig Velkommen av Festkomiteen. .

60 år er lang tid. Alle har forandret seg etter årstallet da de sluttet skolen.

Det blir sikkert fortalt historier fra hver og en. En del har sikkert med bilder fra skoletiden og fra tidligere arrangementer!

Kom og møt opp og hjelp oss til å få en uforglemmelig helg.

Festmiddagen er den store Lørdagskvelden! Vi håper at finstasen tas frem fra skap eller hvor den er og tas i

bruk!

Med vennlig hilsen

Festkomiteen ved Lille Karin og Ester Heidrun

Litt informasjon fra festkomiteen:

Tid: 21.- 23. september 2018

Sted: Tiller Hotell Panorama, Trondheim.

Påmeldingsfrist: 30. juni

Priser:

Dobbeltrom med frokost, tur og festmiddag ... kr. 2000.00 pr. pers.

Enkeltrom med frokost, tur og festmiddag Kr. 2400,00

Bare festmiddag Kr. 700,00

For nærmere informasjon, ta kontakt med Ester Heidrun Berg Solheim,
Mob. 413 13 229
Mail: ehbs61@gmail.com

Informasjon kan også leses på lshdb hjemmeside.

Reisen til smilets land – Thailand

Tekst: Bjørn Egil Hammerlund
Foto: Per Jonassen

Å reise til Thailand har vært et ønske hos oss ganske lenge. Den 8 mars, tidlig torsdag morgen lettet flyet fra Gardermoen med kurs for Doha i Qatar. Qatar nord er ikke så langt fra Dubai. Hvem er vi som reiste? Jo det er Per Jonassen og Bjørn Egil Hammerlund. Med på reisen var 2 tolk/ ledsagere. Vi måtte mellomlande i Doha for å bytte til et annet fly som gikk til Thailand og Phuket. Vi ankom om formiddagen, og ble hentet med taxibuss som brakte oss til hotellet som har navnet «In On The Beach».

Dette viste seg å være et flott hotell med enkel standard, noe som passet oss fint. Ved ankomsten gikk vi rett opp til takterrassen og spiste frokost.

Tidsforskjellen er 6 timer tilbake. Vi hadde en ganske rolig og avslappende ferie, og dagene gikk stort sett til soling og bading. Varmt var det,

men vi ble fort vant til dette. Vannet var godt og varmt og det var deilig å bade. Tid til vannskutertur ble det også.

En av dagene den første uken, tok vi en heldagstur med båt til øyene utenfor Phuket. Vi dro til øy som het Phi-Phi.

Der var det fullt av andre båter og masse folk. Været var heldigvis godt og varmt. Underveis stoppet vi utpå havet og de som ville kunne bade og snorkle. Det var påbudt med redningsvest.

Lunsj fikk vi på en av øyene også. På tilbaketuren stoppet vi på en øy fullt av aper og de som ville kunne gå i land. Der var det kort opphold. Båten gikk fort og det var en del sjøsprøyt. Vi var fornøyde da vi kom i land og kunne slappe av på hotellet. En dag deltok vi på en halvdagsutflukt som brakte oss til forskjellige plasser i Karon som byen heter. Per ville hilse på en havørn på turen.

Blant annet overvar vi et fugleshow, og vi var innom Big Buddha som er bygget på toppen av det høyeste fjellet i området. Så var vi innom en nøt-tefabrikk, og så en honningbutikk før vi kom tilbake til hotellet utpå kvelden.

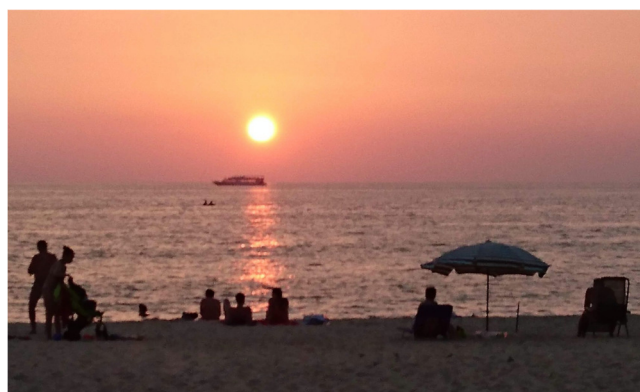
I den andre uken tok Per seg en dagstur ut på havfiske, en tur han var veldig fornøyd med.

Med fiskebåt gikk turen til Racha Island. Per fikk en tunfisk på kroken som han fikk smake en bit av. Rått tunfiskkjøtt og det smakte veldig godt.

Ellers ble det tid til thai-massasje, fiske-spa, manikyr og fiske i en ferskvannfiskedam i byen. Der fikk Per napp, en stor malle på 15-20 kg. Om kveldene kunne vi ellers nyte den vakre solnedgangen hvor sola gikk rett ned i vannet.

Været har vært flott hele tiden, ikke en regndråpe var å få. Bortsett fra da vi satt på flyet hjem fra Phuket. 14 dager gikk fort. Mon tro om vi ikke tar samme turen igjen. Stedet hadde så god og rolig atmosfære at det frister til ny tur. Hvem vet, vi får se...

2 KARER PÅ LOFOTFISKE I FEBRUAR

Stemningsrapport fra en reise til Lofoten

Erik Johansen og Ole Mosand bestemmer seg for en liten tur på Lofothavet i skreisesongen. Året er 2018. Vi reiser fra Gardermoen tidlig på morgenkysten den 13. februar. Alt er klart for en spennende ukestur til Å. Rorbuoovernatting ble klarert med Åshilds bror Rasmus, (Eriks svoger). En mulig tur med fiskebåt ville vi ta opp når vi kom fram.

Ole er en gammel mann som har drevet med fiske rundt i Lofoten før. Men det han ikke visste, er at i de siste årene starter lofotfisket for alvor først i mars måned, og ikke i februar som han tidligere er vant til.

Vi tar om bord i lokalbåten fra Bodø og setter kurs for Moskenes. Vel framme får vi beskjed av en annen bror til Åshild om at skreien ligger utenfor Andøya, den er enda ikke kommet fram til Lofoten! Arme oss, vi som ville oppleve ekte skreifiske – skal vi bli snytt for det og reise hjem skuffa og sur?!!

Vel, vi måtte bare gjøre det beste ut av det. Om så bare låne en liten robåt og en tur rett utenfor moloen. Da kan vi i det minste skryte til kona at vi har vært på Lofothavet! Det er jo bedre enn ingenting!

Vi rigger oss til i en flott rorbu lånt av Eriks svoger, drar på butikken og ordner proviant og litt snacks. Vi innser at det kanskje mest blir småturer til fots (ikke i båt) og TV titting med

snacks på bua om kvelden. Vi er jo sindige karer så vi lar oss ikke deppe av dårlige utsikter for fisketur. Ole blir litt mutt når han oppdager han ikke lenger kan følge med og vite at fisket starter for alvor i mars her ved Lofothavet. En skikkelig nesestyver! Han skylder på klimaendringer!

Neste dag våkner vi til flott vær, sola stiger og pynter lofotfjella i vakker vinterskrud. Det er bare å stikke ut og filme det vakre fiskeværret Å og omgivelsene rundt. Så har vi i alle fall noen minner når vi kommer hjem.

Gladmelding: Vi blir tilbudt tur med skyssbåt – i det minste for å kjenne levende hav under kjølen. Edgar, som er en annen svoger til Erik driver fjordbåtene med base i Reine. Han

synes det er ille at langveisfarende ikke skal få oppleve det de ønsker. Det blir en flott tur inn Reinefjorden i nydelig vær. Vi får til og med øye på havørna som speider etter en godbit. Edgar stikker ut en kurs litt ut på Vestfjorden. Da får vi oppleve litt stampesjø og liv under beina. Her gjelder det å sette sjøbein og holde seg fast. Resultat: En flott tur på havet likevel og god følelse av Vestfjorden i februar.

Om kvelden kommer to unge karer og forteller at vi kan bli med dem og prøve fiskelykken neste dag. Aiai, kanskje det blir noe på oss likevel. Vi drar ut med utstyret klart ... best å være litt forsiktig, så vi drar ikke ut på storhavet. Reinefjorden er roligere og gir oss god tilvenning til fisket. Fangsten blir en liten sei og en liten torsk – de gikk rett på sjøen igjen, mat for måker.

Om kvelden sitter vi rundt bordet til felles middag. Vi diskuterer plan for neste dag. Blir været bra vil vi prøve tur ut på Vestfjorden. Vi mener skreiinnsiget har begynt, så det er håp om fangst. De to guttene som er brødre, er nevøer til Åshild og Erik. De får låne pappa Rasmus sin flotte yacht. Dermed får vi endelig sjansen til å fange litt skrei. Været blir flott neste dag – fire karer rustet seg til tur med forhåpninger men også litt skepsis. Vi får jo stadig vite at skreien ikke er kommet! Kommet utpå, sier skipperen: «Her prøver vi», fram med stenger og juk-sahjul. Vi ligger og hiler som det heter på fagspråket. Kort etter – napp!! – og det er ingen småfisk. Erik huker en kjempetorsk ... stanga bøyer seg og truer med å brette! Flink gutt, han fikk den om bord – det vil si vi hjalp til med kleppen så han ikke skulle miste

den. En klepp er en krok med håndtak til å dra fisken om bord.

Nå starter det store «eventyret». Vi drar opp den ene svære skreien etter den andre---- dagen og reisa er reddet dere!! Det ble 10 – 12 svære skreier fulle av lever og rogn!

Vi takker Rasmus og sønnene hans Ole Edin og Espen for en flott opplevelse. Takk også til Edgar og Sissel for gjestfrihet og skyss fra og til lokalbåten og til ferja. Vi kunne fortalt en hel del mer om turen, men det får kanskje bli en annen gang. For oss ble det en vellykket skreifisketur til tross for feil tid i sesongen.

Fiskehilsen fra Erik og Ole,

Friluftsliv for alle hele året, 4-6 mai

Friluftsliv for alle hele året, 4-6 mai .

Prosjektgruppa ved Hege Dahlen.

Vi var en gjeng som dro opp til studenthytta i Sørkedalen, Nordmarka. Vi ankom på egne ben fredag 4. mai opp til studenthytta. Vi gikk 4,5 km med jevn stigning oppover. Alle kom vel fram godt fornøyde og slitne. Rom ble fordelt og sengetøy utlevert.

Hyttene der har enkel standard med utedo og med 4 og 8 mannsrom. Deltakerne måtte derfor dele rom.

Det ble servert god og deilig mat alle dagene.

Klokka 19.00 var det klart for en 3 retters deilig middag. Etter å ha spist oss gode om mette var det møte i stua med Kaisa, Per, Bjørn, Sissel og meg. Vi informerte om hva som skulle skje dagene etter, lørdag 5. og søndag 6. mai.

Vi informerte om innholdet i de ulike gruppene. Den ene gruppen skulle ha kurs om førstehjelp med Kaisa og Hege som medhjelper.

Den andre gruppen skulle ha en innføring i bruk av kart og kompass med Per og Bjørn.

Vi hadde en besøkende fra Skådalen senter for døvblinde som heter Joe. Han ville gjerne være med oss denne helgen for å se hva vi jobbet med. Han arbeider med friluftsliv for døvblinde. Han kom med gode forslag til aktiviteter.

Lørdag 5. mai var det fantastisk strålende varmt sommervær. To grupper ble fordelt . Den ene gruppen ble værende ved studenthytta, og den andre

gruppen gikk ned til Blankvann. Stien ned til vannet var våt, og med rått snø bød det på en del utfordringer for deltakerne.

Den første gruppa som hadde førstehjelpskurs gikk ned til tjernet og gjennomgikk førstehjelpsteori og praktiske øvelser. Alle fikk prøvd seg på førstehjelp.

Den andre gruppa trente med kart og kompass. Det startet med å bli vist hvor nord, sør, øst og vest ligger. Deltakerne fikk noen oppgaver hvor de fikk trening med å løse oppgavene.

Det vil bli mer av dette på neste kurs. Dette synes jeg er spennende.

På formiddagen samlet vi alle sammen for å spise matpakkene våre.

Vi hadde med en bålpanne hvor alle fikk prøve seg med å steke sin egen svele, og et stormkjøkken hvor alle fikk laget sin egen pannekake. Det smakte veldig godt med syltetøy og brun ost, og det var en kjempepopulær aktivitet.

Joe viste oss andre små aktiviteter som vi øvde på.

På kvelden var det middag utendørs med grillmat. Dette smakte veldig godt. Ved bordet der maten ble servert var det en lang kø. Men det var verdt det.

Kvelden kom og vi samlet oss alle i stua. Vi snakket om dagens hendelser, og alle synes det var mange positive og fine opplevelser. Alle sammen virket fornøyde med opplegget.

Vi snakket litt om haptisk kommunikasjon, og om hvordan vi kan bruke det. Det vil vi fortsette med på neste kurs.

Så ble det tid for å krype under dyna for å bli opplagte til dagen etter.

Plutselig var søndagen der, og med øvelser på førstehjelp som Kaisa hadde ansvaret for. Vi fikk prøvd oss med ruger med Bjørn og bærebering med Per. Alle fikk prøvd seg på de ulike aktivitetene.

Vi avsluttet med lunsj, og så vi takket for oss på studenthytta. Da var det å traske alle de 4,5 kilometerne tilbake nedover stien i det flotte sommerværet.

**Alle bilder innsendt av:
Bjørn Henry Christensen**

ARENDA SUKA, AUGUST 2018

Døvblindhet og digitalisering, besvær eller berikelse?

Arrangør: Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde - koordineringsenheten

Dag: Torsdag 16/8 2018 08:00 - 10:00

Arrangementstype: Debatt

Tema: Inkludering/likestilling

Språk: Norsk

Sted: Teltscenen - torsdag bolk 1

Om arrangementet

Samfunnet vårt digitaliseres i høyt tempo og på mange områder. Dette gir personer med døvblindhet utfordringer og muligheter.

Tidligere var våre fysiske post-, bank- og legekantor sosiale møteplasser, nå er dette i rask endring. Mye av dagens samhandling og kommunikasjon foregår på nett og sosiale medier. Hva betyr dette for personer med døvblindhet? Er tjenester som Nav.no, Pasientsky.no og Min helse godt nok tilrettelagt for alle?

Mange kvier seg til å spørre om hjelp, og flere har opplevd å få avslag på søknad om tolk/ ledsager til bruk av folkekanalen Facebook. Begrunnelsen har vært at det ikke blir ansett å medføre kommunikasjonsbehov... På den andre siden byr digitalisering på mye nyttig og spennende. Flere har tatt i bruk mulighetene som ligger i dagens mobiler, apper og sosiale

medier. Hjelpemidler, som høreapparat, blir stadig forbedret og videreutviklet. Et forskningsprosjekt gjennom EU er igangsatt for å se på døvblindhet og bruken av smarte, digitale klær.

Medvirkende:

Trine Seljeseth, Leder, Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde - koordineringsenheten

Roy- Morten Østerbøl, Rådgiver - prosjekt og web, Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde - koordineringsenheten

Kontaktperson:

Trine Seljeseth, Leder, Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde - koordineringsenheten, 95285885, dovblindhet@unn.no

Nettside:

<http://Dovblindhet.no>

Facebook:

www.facebook.com/nkdb16/

Twitter:

@dovblindhet

Universell utforming

Tegnspråktolking

Hørselshjelpemidler

Rullestoltilpasset lokale

Rullestoltilpasset WC

Servering: Ja

De fant veien ut av det totale mørket og gjorde det umulige mulig

Publisert av nrk.no ved journalist Ola Bjørlo Strande

Lærer og elev: Ragnhild Kåta fra Vestre Slidre var 14 år gammel da hun traff døvelærer Elias Hofgaard for første gang. Båndene mellom den døvblinde ungjenta og hennes lærer skulle bli sterke.

Foto: Ukjent, Digitalt Museum, Domkirkeoddens fotoarkiv.

Den siste maidagen i 1873 er en lykkelig dag på husmannsplassen Kåtaeiet i Vestre Slidre. Tollef Arnesen Kaataeje og Gjertrud Halstensdatter Viste har akkurat blitt foreldre til sitt første av sju barn, ei frisk og flott jente. I Røen kirke halvannen måned etter får jenta navnet Ragnhild.

Skarlagensfeber

I bare føtter løper hun glad i blomsterenga rundt husmannsplassen. Hun stråler som en sol og plukker blomster som hun setter i håret på sin mor. Men lykken skal snart snu til fortvilelse, for både Ragnhild og hennes foreldre. En vinterdag, noen måneder før hennes fireårsdag, setter hun seg på morens fang. Hun er glovarm i panna

og smertene i hodet er grusomme. Hun kaster opp. Kroppen er plutselig full av røde prikker.

Doktoren som kommer til husmannsplassen rister trist på hodet: Ragnhild har fått skarlagensfeber. Sjansene for at hun skal overleve er dessverre ikke særlig stor.

Syn og hørsel forsvinner

Det stråler ikke lenger fra Ragnhilds blå øyne. Feberen i kroppen herjer. Ved sengekanten står en bekymret mor og tørker svetten av Ragnhilds panne. Hun er sikker på at hennes eldste barn snart skal dø.

Nærmest mot alle odds overlever Ragnhild den kraftige skarlagensfeberen – men prisen å betale er høy. Ragnhild kan ikke lenger se. Hun kan ikke høre. Smakssansen har også forsvunnet. Det eneste hun har igjen er følesansen. Også språket er borte. Ragnhild kan bare si tre små ord: "Det er fælt".

Oppvekst i evig stillhet

Ute på gårdstunet i Vestre Slidre synger fuglene som før. Ragnhild får stadig flere småsøsken. Men lydene når ikke inn til Ragnhilds evige stillhet.

Å gå på folkeskole er utelukket, så hun blir gående hjemme. Men til tross for at hun verken kan se eller høre, er hun ofte blid og munter og deltar i lek med sine søsken.

"Hennes kjæreste adspredelse var å vugge sine småsøsken i søvn", skrev døveprest Ragnvald Hammer om Ragnhild i en artikkel i "De døves blad" fra 1954.

Men tapet av sansene gjør at den ves-

le jenta blir stadig mer sky og redd. Når det kommer fremmede til husmannsplassen Kåtaeiet tar hun på klærne og hendene deres.

"Men forsto hun at det ikke var noen av grannene, trakk hun seg redd tilbake".

Møte på setra

"Du kjenner vel Vesle-Ragnhild Oppi"? Dette spørsmålet fikk lærer og forfatter Hallvard Bergh da han var i Vestre Slidre sommeren 1887. Seterjentas fortelling om Ragnhild som både er blind, døv og stum gjør ham nysgjerrig. Møtet på setra mellom de to gjør et sterkt inntrykk på Bergh, som den gang var lærer i Valdres. Han skriver et innlegg om jenta i Verdens Gang. Det blir starten på en innsamling blant barn i både Norge og USA, som resulterer i 7.000 kroner som skal hjelpe Ragnhild Kåta til et bedre liv.

Lars Havstad, en av de to første døde i Norge som tok examen artium, leser innlegget. Han skriver et brev til Bergh og ber ham ta kontakt med bestyreren ved Hamar institutt for døde, Elias Hofgaard.

Abnormskoleloven

17 år etter at Stortinget hadde godkjent "Lov om Almueskoler paa Landet", ble det fremmet et forslag om at også døvstumme burde ha rett til undervisning. Den såkalte abnormskoleloven ble vedtatt i 1881, noe som igjen førte til et større behov for spesialskoler.

25 år gammel besluttet Elias Hofgaard å starte opp en privat døveskole i Hamar, på eiendommen Furubakken. Hofgaard hadde tatt lærereksamen ved Asker seminar i 1876, og hadde jobbet som lærer ved en døveskole i hovedstaden.

Det var hit til Furubakken hun kom,

døvblinde Ragnhild Kåta, i januar 1888, 14 og et halvt år gammel.

Redd og utrygg

Den første tiden, på et helt nytt sted, var vanskelig for Ragnhild.

– Hun var redd.

Det sier tidligere statsarkivar i Hamar, Per-Øivind Sandberg. I 2006 skrev han boka "Historien om De Døves Vel", der fortellingen om Ragnhild Kåta er viet et eget kapittel.

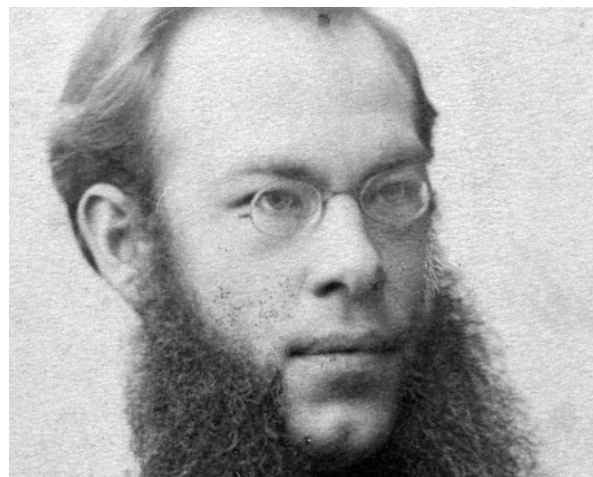
– Hun hadde vært i en stor søskenflokk og klart seg vel innenfor den, og så blir hun plassert i et helt nytt miljø i ung alder. Det kan ikke ha vært enkelt, sier Sandberg.

Da hun kom til skolen, skal hun ha hatt verk i både øyne og ører og luktet ikke godt. Ingen av de ansatte fikk lov til å stelle henne.

"Første tiden på skolen satt hun stille på en stol fra morgen til kveld. Av og til sukket hun. Følte hun noen i nærheten, fór hun opp og slo etter dem. Innimellom var hun så vill at hun bet, brølte og klorte".

Upløyd mark

Men Elias Hofgaard var både tålmodig og vennlig. Han ga henne rikelig med kjærlig pleie, og etter noen måneder ble hun såpass rolig at undervisningen kunne starte.

VERDENSKJENT: Arbeidet Elias

Hofgaard gjorde ved Hamar Døveskole gjorde ham verdenskjent.
Foto: Ukjent, Digitalt Museum, Domkirkeoddens fotoarkiv

Døve barn ble den gang opplært etter to ulike metoder: Tegnmetoden eller talemotoden. Hofgaard var en forkjemper for talemotoden, som han mente kunne være fordelaktig selv for døve barn med lærevansker. Men å bruke talemotoden på et døvblindt barn var aldri gjort før. Hofgaard skal ha vært usikker på om det ville lykkes, men han mente at også døvblinde ville ha mer nytte av å lære å snakke enn å lære fingeralfabet.

Det pedagogiske mesterstykket Hofgaards mål var at Ragnhild skulle lære å snakke ved hjelp av følelsene. Hun skulle skjønne at det var en sammenheng mellom lyd og leppebevegelser. Han fikk Ragnhild til å legge sine fingre på munnen hans og også på munnen til de andre elevene. Etter hvert fikk også Hofgaard lov til å legge sine fingre på munnen til Ragnhild. Hofgaard tente et stearinlys som Ragnhild fikk kjenne på. Så blåste han ut lyset. Dette ble gjentatt mange ganger før Ragnhild skjønte hun skul-

le gjøre det samme.

"Ragnhild likte leken, og frydet seg hver gang hun fikk slokt lyset". Men læringen måtte være morsom, ellers ble Ragnhild illsint og hylte og skrek.

Kreativ læring

Hofgaard rullet sammen små papirkuler som han la på pulten. Så blåste de på papirkulene og konkurrerte om hvem som kunne blåse dem lengst. Der etter fikk Ragnhild ta og føle på bokstaver som Hofgaard hadde skåret ut i papp og festet på treklosser. – Han tok fingeren hennes og formet bokstavene etter munnen, slik at hun med fingeren kunne merke hvilken stilling munnen hadde når de ulike lydene var der. Men hun kunne jo ikke høre og ikke se. Hun kunne bare føle hvordan det var, sier Per-Øivind Sandberg.

Slik fortsatte de til hele alfabetet var undersøkt. Og hun likte arbeidet godt, skriver Ragnvald Hammer:

"Men hun var voldsomt brå på det, og det var vanskelig å få henne til å stanse lenge nok på hver lyd så hun fikk lære den rette uttalen".

Etter rundt tre måneders arbeid hadde hun lært nesten alle bokstavene.

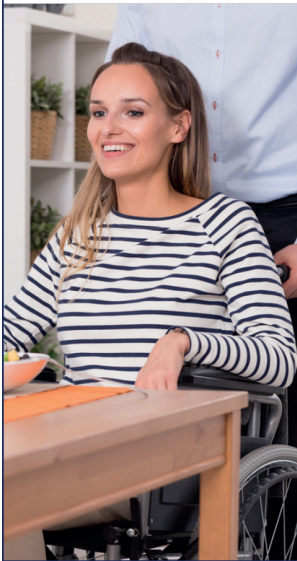

FURUBAKKEN: Her, på eiendommen Furubakken, startet Elias Hofgaard døveskolen. Døveskolen ble revet sent på 1980-tallet, og eiendommen i Hamar sentrum brukes i dag som parkeringsplass.

ER BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE (BPA) INTERESSANT FOR DEG?

Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!

HAV BPA

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv bestemmer hvordan dagen skal være. Vi vet verdien av gode relasjoner til tjenestemottaker, ansatte og oppdragsgiver, som totalt sett gir deg ett bedre tilbud.

HAV AKTIV

Hav Aktiv er for deg som ønsker å være mer i aktivitet. Alt fra sit-ski, ski pigging, basket, sykling etc. Vi gir veiledning ift. til aktivitet og opplæring.

HAV FUNKSJONSASSISTANSE

Ordningen med funksjonsassistent er et nytt brukerstyrt virkemiddel for funksjonshemmede arbeidstakere. Nødvendig assistanse skal sørge for at du kan få eller beholde ordinært arbeid.

Bygdøy allé 23 • 0262 Oslo • Tlf. 45 22 22 88 • E-post: hav@havas.no • www.havas.no

HJELPEMIDLER

HØR MED OSS OM FORDELSAVTALER OG SERVICE-AVTALER

ATTO by Movinglife

Den perfekte scooteren på ferie, shopping eller andre tur-aktiviteter. Kom deg ut med ATTO og nyt dagene.

RAIZER by Liftup

En ny patentert løftestol som er en rask, sikker og mobil løsning når en person har falt og trenger hjelp til å komme seg opp igjen.

GATSBY by Vintage mobility

Scooter med personlig preg og egen sjarmerende stil, Sveitsisk kvalitet som går inntil 5 mil, toppfart er 9,9 km.

Bygdøy allé 23 • 0262 Oslo • Tlf. 45 21 21 52 • E-post: post@dinehjelpemidler.no • www.dinehjelpemidler.no

**Jacob Friis
Ur-Optikk AS**
Storgata 60
9008 TROMSØ
Tlf. 77 68 31 35

**Toten
Dekksenter**
Industrivegen 30
2850 LENA
Tlf. 61 16 23 10

**KIWI mini
pris**
Kiwi Hovinveien
Hovinveien 45
0576 OSLO
Tlf. 22 71 45 01

joker
Joker Bulandet
6987 BULANDET
Tlf. 57 73 21 44

Sola Optikk AS
Solakrossvegen 26
4050 SOLA
Tlf. 51 69 58 90

pibooptik
Torvet 8
9405 HARSTAD
Tlf. 77 06 25 50

TRANSPORT
-FORMIDLINGEN
Østre Aker vei 255, 0976 OSLO
Tlf. 22 90 75 00 - www.tf.no

Hetland videregående skole
Bleidablikkv. 16
4017 STAVANGER
Tlf. 51 92 14 00 - www.hetland.vgs.no

HaSt
maling & interiør as
VI FARGELEGGER KONNERUD
Pettersvollen 3, 3032 DRAMMEN - Tlf. 401 97 700

**Ål folkehøyskole
og kurscenter for døve**
Bakketeigen 51, 3570 ÅL
Tlf. 32 08 26 00 - www.al.fhs.no

**Guri Kunna
videregående skole**
Skolegata 14, 7240 HITRA
Tlf. 74 17 43 00 - www.gurikunna.vgs.no

price
Price Lagerbutikk AS
Nybruveien 7, 3055 KROKSTADELVA
Tlf. 32 23 10 80 - www.lagerbutikk.no

PROVISTA
spesialoptikk
Hovedkontor Arendal: Tromøyveien 24,
4841 Arendal
Tel: 37 05 86 86
Fax: 37 05 86 87
Mail: oslo@provista.no
ProVista Teknologisenter: Oslo: Spørveisgt. 10,
0354 Oslo
Tel: 22 69 61 00
Mail: mail@provista.no
www.provista.no

Signo Vivo
En virksomhet i Stiftelsen Signo
Sentrumsbygget, 3140 ANDEBU
Tlf. 33 43 88 00 - www.signo.no

interoptik
Optiker Ramstad
Din leverandør av merkevarer

Torg gt.21 - Sortland | Tlf. 76 12 21 62

BPA i Aleris – frihet til å leve *ditt* liv!

I Aleris har vi mer enn 10 års erfaring med alle aspekter av BPA-ordningen. Vi skreddersyr løsninger som er tilpasset deg, og kan gi veiledning på telefon 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Du får god opplæring i det å være arbeidsleder, og møter en fleksibel og serviceinnstilt BPA-leverandør som støtter deg hele veien.

Velkommen til en hyggelig BPA-prat med oss!
bpa@aleris.no • 974 80 800
aleris.no/bpa

Returadresse:

LSHDB (Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde, Skippergata 33, 0154 Oslo

LSHDB-sentralstyre 2016 - 2018

<i>Forbundsleder:</i>	<i>Åshild Johansen</i>
<i>Nestleder:</i>	<i>Kari Kristine Engan</i>
<i>Styremedlemmer:</i>	<i>Bibbi Hagerupsen</i>
	<i>Hege Beathe Dahlen</i>
	<i>John Sandell</i>
<i>Varamedlemmer:</i>	<i>Odd Paulsen</i>
	<i>Sissel H. Markhus</i>

LSHDBs hjemmeside: www.lshdb.no (stadig oppdatert)